

MAGYARIÉK

1

Ezen a napon jócskán elhúzódott az ebéd, nem mintha olyan sokan jöttek volna felköszönteni az öreg Magyarai Dénes bácsit hatvannyolcadik születésnapja alkalmából (mindössze hárman jöttek el a délelőtt folyamán, és erre a háromra számítottak is Magyaraiék, hiszen ezek minden évben pontosan eljöttek, egykori munkatársak és barátok), az ebéd azért húzódott el ilyen későig, mert Dénes bácsi még várt valakire, hogy kire, azt nem tudta volna megmondani. Róza néni, a felesége reggel óta csörömpölt a konyhában, s amikor az ételszag megsűrűsödött, és betöltötte az egész lakást, kiszólt az ajtón: ha gondolod, ebédelhettünk. Nem még, mondta az öreg, valaki még betoppánhat. Vállat vont az öregasszony, és folytatta a csörömpölést, az apróra vágott hússzeleteket szépen körbe halmozta a húsostálon, uborkát meg paradicsomot vágott, később újra megkérdezte valami apró nyugtalansággal, na, még most sem. eszünk? Várjunk még egy cseppet, morogta az öreg a szobából, nem szeretném, ha valaki jönne, s mi éppen ebédelnénk. Ki a fene jöhetne még, mondta ingerülten az asszony, az öreg a fejét himbálta, sohasem lehet tudni, mondta, egyszer valakinek eszébe jut: nini, hiszen ma van az öreg Magyarinak a születésnapja; micsoda szégyen lenne, ha éppen ennénk, amikor betoppanna. Vén bolond, sziszegte az öregasszony, és leült egy konyhaszékre a feltornyozott tálak és tányérok közé, ingerülten figyelte, hogy a zsír vékony hárttyában rábőrözik a hússzeletkékre, a krumpli megszűnik párologni; így aztán három óra után ebé-

deltek, s ebéd után az öreg Magyar felnyalábolta a nyugágyat, kicipelte a keskeny verandára, lassan, öregesen beleereszkedett. Rozi néni dühösen csapkodott a nyitott konyhaablak mögött, de az ember nem figyelt rá, tünődve nézte a hosszú udvart maga előtt, ahogy a nap mély árnyékokat vetett a rakásra dobált házak közé, nagyokat szívtott a cigarettájából, amíg a nyugágy kellemesen himbálózni kezdett vele.

Ilyenkor mintha az egész világ ringatózna, lágyan ide-oda hajolna a keskeny udvar két oldalán az egymásra dőlt, rogyadozó kuckókkal, mint egy hajó, amelyik lassan úszik előre, s amelyet ő kormányoz innen a keskeny verandáról, valami halvány, sejtelmes cél felé.

A lába előtt, a négy lépcsőfok magas veranda körül illatoznak a virágok az apró ágyásokban, rózsabokrok, kálák meg glóriák – mindig elcsodálkozik, hogy is férnek ezen a tenyérnyi helyen a ház meg a derékig érő léckerítés között, amivel kettéosztotta a hosszú udvart, mintegy meghatározva vele a lakók életterét, még egészen az elején, amikor megépítette ezt a házat, a hosszú udvar végében, valami húsz évvel ezelőtt; ez itt a határ, idáig szaladgálhatnak a kutyáitok, macskáitok és gyerekeitek; mennyit gürcöltek, mennyit spóroltak Rózával, amíg felépítették, micsoda hihetetlen évek voltak, de micsoda öröm volt, mekkora megnyugvás, amikor végre elkészült. De hát olyan is ez a keresztbe épített ház, valóságos dísz az udvarnak, mint a bokrok közül a fa, úgy emelkedik ki az egymáshoz ragasztott öreg szobák közül, amelyek a léckerítés előtt, az udvar két oldalán sorakoznak, százéves, bűdös kis szobák, egymásnak támaszkodó kátránypapír tetőkkel, alacsony falakkal és apró ablakokkal; fintorgott Róza, amikor megvásárolták a beépített telket, és először hozta

magával, hogy szétnézzen, mielőtt beköltöztek volna az alacsony szobába meg konyhába, ahonnan kihurcolkodott a volt tulajdonos. Talán azért volt olyan olcsó az egész, mert csak egy szobába lehetett beköltözni, hiszen a konyhán arasznyi repedések tátongtak. A lakók mind kigyúltek az udvarra, és bámulták őket sötét pillantással, mert a házzal együtt a lakók gyűlöletét is megvásárolta; éppen cipelték a bútorokat a hosszú udvaron, mert a stráfszekér sehogy sem tudott befordulni, amikor elébe állt Demeter, a mészáros külsejű ember, aki a harmadik szobában lakott, az öreg Barta bácsi cipésműhelye mellett, és rászólt, maga az új háziúr, kérdezte dörgő hangon, én, mondta, és csodálkozva bámult a hatalmas emberre, aki összeráncolta homlokát és himbálta az öklét a levegőben, na, akkor tudja meg, hogy füttyölök magára, tagolta nyomatékosan, sőt...! Csak ennyit mondott, aztán otthagya őket, és bevágta maga mögött az ajtót. Gúnyosan vigyorogtak a lakók a félrehúzott függönyű ablakok mögött, jól megmondta nekik Demeter, az aztán igen, mondogatták. De hát a harag sem tart örökké, meg aztán ebben az udvarban állandóan cserélődtek az emberek, lakást kaptak a régi lakók, cseréltek, vagy házat vettek maguknak, újak kerültek a helyükre, aztán azok is elmentek, csak az öregek maradnak itt hosszabb ideig, ki tudná megmondani, hogy miért. Nézi a virágokat, és tűnődik. A verandáról betonjárda indul két virágágyás között a léckerítésig, ezt a járdát Karcival öntötte, a nagyobbik fiával, pár évvel ezelőtt, szóval mindig akad tennivaló a ház körül, néha átjönnek a lakók, pontosabban mindig átjönnek, ha valami baj van: Magyar bácsi, csupa víz a fal, jöjjön, nézze meg, vagy: mit gondol, házibácsi, ez nem csőrepedés, meg: úgy érzem, szivárog a gáz a konyhában, nem azért mondom,

Magyari úr, csak éppen nehogy valami baj legyen, mindennel hozzá jönnek, mintha nem lenne két kezük, hogy megcsinálják, vagy a nagyobbik fiához, amióta ráíratta az út felöli részt.

Az udvar lassan megélénkül, a délutáni nap mély árnyékokat vet a házak közé, Ilus néni tipeg elő a szobájából, mosdótállal a kezében, fáradtan ballag a kapu felé, a lefolyóhoz, óvatosan elkerüli a gerendát, amivel az eldőlni készülő ereszt támasztotta fel a fia, megáll a Kocsis bácsi ajtaja előtt, traccsol a csupa csont aggastyánnal. Szereti ezt az öregembert, mert valahogy fiatalnak, erősnek érzi magát, ha vele beszél, jaj, Magyari úr drága, mondogatja olyankor az öreg, ha én egyszer még annyi idős lehetnék, mint maga, na mit csinálna akkor, Kocsis bácsi, nevet olyankor a reszkető fejű öregre, sóhajtva válaszol az öreg, fogatlan mosollyal: megnősülnék, isten engem úgy segítjen... Ilus néni visszajön, lógatja maga mellett az üres mosdótálat, a fejét lehajtja, úgy megy végig a göröngyös udvaron, megáll az ajtaja előtt, a tálat a fal mellé támasztja, aztán belép, zsörtölődve kikergeti a macskáját, a ronda, kövér, sárga foltos dögöt, amelyik sunyin ballag a Karcsiék ablaka alá, a homokrakáshoz.

A nap éppen az arcába süt, kellemesen melengeti, a lábai előtt kókadoznak a virágok, Feketéék-nél megébredtek a gyerekek, ide hallatszik sivalkodásuk a nyitott ablakon keresztül, bögnek, és feleselnek az anyjukkal egyfolytában, amíg megunja őket Feketéné, és kiengedi az udvarra a két maszatos lurkót, csattan elől a kapu, Karcsi, a nagyobbik fia ballag befelé, hosszú karját ernyedten lógatja olajos, vasporos nadrágja mellett, mint valami nehézkes, magatehetetlen medve. Összehúzott szemmel nézi a fiát, kitől örökölte, kitől örökölhette ezt a bivalytermetet, senki sem nőtt

ekkorára a családban, szinte sajnálja. Karcsi gondterhelten megáll az ajtóban, a háza előtt, amit két év alatt épített újjá, s amelyiken sehogy sem látszik az újjáépítés a roskadozó viskók miatt.

Cigarettára gyújt, mohón szívja le a füstöt, himbálózik vele az udvar, csendesen, lassan úszik előre a maga titokzatos célja felé, a Feketéék lurkói visítva rohannak végig az udvaron a kapuig meg vissza, a homokrakásnál csendesednek meg, a fia ablaka alatt, csinálni kell valamit azzal a homokkal, különben teljesen széttúrják a kölykök, csak el ne felejtse megbeszélni a fiával, ha átjön, és az út felőli kerítést is rendezni kéne valahogy, hiszen bedől, ha sokáig így marad.

A fiai. Karcsi, az idősebb, akire a legkisebb panasza nem lehetne egy apának, és Ákos, a fiatalabb... Egyformán szereti őket, senki nem mondhatná, hogy különbséget tesz közöttük, de úgy látszik, a szeretet nem egyforma, furcsa dolog, hogy amikor róluk esik szó, mindig Ákossal büszkélkedik, mintha a másik a világon sem lenne, pedig mennyi baja volt Ákossal, makacs, önféjű volt világeletében, ingerlékeny és hirtelen, mintha nem is lenne testvére ennek a nagy, melák Karcsinak; három évvel fiatalabb, mint ez, de ez a három év lassan eltűnt közöttük, és ez is olyan megmagyarázhatatlan, néha úgy érzi, hogy Ákos az idősebb, talán mert Karcsi kétszer is elbukott az elemiben, s így egyszerre végezték a szakiskolát, vagy mert Ákos később leérettségizett. Csak az fáj neki, hogy Ákos nem maradt itt az udvaron, pedig olyan szépen eltervezte: lebontják majd az öreg falakat, és szép, új házat épít magának a két fiú, esetleg emeletest, a két ház közé pedig virágokat ültetnek meg fákat, egész kis lugas lenne, a lombok alatt asztallal meg fonott székekkel, s vasárnaponként elborozgatnának, de hát Ákossal nem lehetett szót

érteni, neki blokkolás kellett meg különélés, mennyit vitatkoztak abban az időben. Haragszik is ezért a menyére, mert csak ő ültette ellene Ákost, egészen megbolondította azt a fiút, amit a szíve mélyén egy apa sohasem bocsát meg. Azért is jár olyan ritkán náluk, pedig Róza állandóan hívja – minek, ha egyszer így alakult.

De ilyenkor, délután, amikor csendesen himbálózik vele a nyugágy, valahogy fátyolosan, álomszerűen megmozdulnak az öreg vityillók, szégyenlősen, mélyen a homlokukra búzzák kátránypapír fedelüket, miközben megnyílik alattuk a föld, s ők nesztelenül alásüllyednek valamiféle magasabb rendű igazságnak engedelmességgel, s a helyükön, az utca felőli emeletes ház mögött hús lombú lugas pompázik.

2

Nézd, szívem, mondta Magyar Ákos a feleségének, muszáj elmenni az öreghez, elvégre; apám, tartozom neki ennyivel, jó, mondta Klári, menj, ha akarsz, csak éppen engem hagyj békén, tudod, hogy nem állhatom.; a nő betette a maradék húst a hűtőszekrénybe, és duzzogva elmosta a pár edényt, mert ilyenkor sebtében ebédeltek, csak úgy az asztal sarkáról, a konyhában; ha nem akarsz, nem jössz, mondta Ákos, összehúzott szemmel figyelve, hogy a felesége elzárja a kagyló fölött a meleg vizes csapot, megengedi a hideget, s a vízszugár alatt egyenként megsétáltatja a tányérokat. Tudod, mondta az asszonyka, miközben a tányérokat óvatosan letámasztotta, hogy lecsorogjon róluk a víz, és megfordult, hiszen jól tudod, hogy mit rendezett velem apád, amikor befizettünk erre a lakásra, s aztán meg, mondta, ott lesznek Karesiék

is, a fenének van kedve végighallgatni a panasz-kodást: erre nem telik, arra nem telik.

Ákos megropogtatta a derekát, ahogy felállt, jó, jó, mondta, ha nem akarsz, hát nem jössz, végül is ez a te dolgod; tulajdonképpen unta az egész ügyet. Átment a nappaliba, és bekapcsolta a rádiót, aztán elgondolkozva a nyitott erkélyajtóhoz lépett, innen, a hetedik emeletről pompásan tárul eléje a városvég a kanyargó Marossal, a gáttal és a gát előtt a stranddal, ahova olyan jó lenne leugrani egy félóra, a gáttól keskeny szekérút kanyargott fölfelé, egészen a Fákig, egyszer, valamikor tíz évvel ezelőtt oda ment fürdeni a bátyjával, furcsa, hogy éppen most jut eszébe, csendesen ballagtak fölfelé a poros szekérúton, félmeztelenül, lóbálták a kezükben az inget, mellettük mozdulatlanok tűnt a folyó, csak azok az apró, ezüstös halak villóztak a vízben. Keresztül-gázoltak a nádason, s amikor az óriási fák mellé értek, egyszerre megálltak, mert előttük kivörösödött, idős férfi rángatott egy nőt a város felé, nem sül le a bőr a képedről, kiáltotta a férfi, miközben maga után vonszolta a nőt, és ez az egész valószínűtlenül undorító volt és váratlan, s akkor Karcsi előrelépett, a karján feszültek az izmok; hagyd, mondta ő, és utána nyúlt, nem tartozik ránk. A bátyja engedelmesen visszalépett, mint ahogy mindig engedelmeskedett neki, valahányszor váratlan helyzetbe került; szép nyarak voltak azok, nagyszerű gyermekkor.

Melyik ruhádat készítek, kérde Klári, arra gondoltam, mondja, hogy valamit vinni kéne az öregnek, ne mondja, hogy semmit sem kapott a fiától. Klári elgondolkozva leül az alacsony kávézóasztal mellé, ha gondolod, mondja lassan, becsomagolhatnám a kék inget, azt, amelyikben nem szeretsz járni, ha gondolod, hogy megfelel; vonogatja a

vállát. Átmegy a fürdőszobába, meleg vizet enged a kádba, és levetkőzik, próbálgatja a vizet, aztán óvatosan beleereszkedik, a homlokára apró izzadáscseppek gyöngyöznek a forróságtól.

Azon tűnődött, hogy mindig megzavarják az ember agyát valamivel, mintha nem lenne elég mindenkinek a maga baja. Délelőtt, úgy tizenegy óra körül, amikor az esztergagépek között már kezd tűrhetetlen lenni a hőség, hiába forognak olyan eszeveszetten a ventillátorok karjai, átjött hozzá Gál, a marósok főnöke, és megfogta a könyökét. Ákos fiam, mondta, gyere félre egy kicsit, leállította az esztergapadot, és elindult az öreg után, azt hitte, megint a mesteriskoláról lesz szó, ahova ő javasolta az öreg, kiléptek a műhelyből, és rágyújtottak, nézd, Ákos, a bátyádról akarok beszélni, mondta a mester, el nem tudom képzelni, mi lehet vele, egy idő óta furcsán viselkedik, szóval, fiam, egy az, hogy szórakozott, másodszor pedig mintha fáradt lenne, vagy mi az isten van vele, félek, hogy valami hülyeséget csinál egyszer azzal a géppel, ezen kívül, hát szótlán volt ő mindig, de nem éppen ennyire! Gondolta már, hova akar kilyukadni az öreg, de azért csak várakozott, hadd mondja a magáét. Szóval, fiaim, jó lenne, ha megpróbálnál beszélni vele, mondta az öreg, és ránézett, nézze, Gál bácsi, vette át az öreg stílusát: egy az, hogy a bátyáimról van szó, aki engem taknyos kölyöknek tart, kettő az, hogy nem gyermek már, akinek ki kell törölni, harmadszor pedig, ha mindenki elvégezné a maga dolgát becsületesen, akkor minden rendben lenne a földön; csóválta a fejét az öreg, de hát mit tudja ő, hogy mi van közöttük...

Pedig valamikor, még a szakiskolában jól megértették egymást, mindenhova együtt jártak, egészen addig, amíg Karcsi megismerkedett azon a

rohadt házibulin Anikóval, már szürkék voltak az ablakok, a társaság fáradtan lézengett a szobában. Karcsi egy fotelben ült Anikóval, s valahol a hóna alatt motozott félénken, amikor megszólította: bátyó, ideje lenne elindulni, menj csak, mondta a testvére, aztán majd én is jövök, dühösen ballagott végig a városon azon a hűvös, rossz hangulatú hajnalon, igen, akkor kezdődött minden, mert ami utána következett, az eljegyzés meg a házasság már csak betetőzte ezt; mosolygós arccal ült az édesapja a szépen terített asztalnál, mintha ő lenne a vőlegény, csak éppen a kezét nem dörzsölte örömeiben, felépítitek magatoknak ügyesen az utcai részt, magyarázta az öreg, elsöpörjük az udvarról a szemétdombot, én is segítek nektek, és magához ölelte őket, Karcsi fogta az Anikó kezét, komolyan, egy családfő felelősségével bólogatott; hányszor hallották ezt az apjuktól, állandóan hallották, csak éppen komolytalannak tűnt az egész és roppant távolinak, akkor, azon az éjszakán értette meg, hogy ez a világ, ez a szűk, kibogozhatatlan és sötét álom nem az ő álma, ez nem az ő világa, de Karcsi másnap beköltözött a Barta bácsi cipésműhelyébe, amit lelakatoltak a cipész halála után, és amelyiknek még hónapok múlva is cserzett bőr szaga volt, hiába szellőztettek naphosszat, mégis minden bőrszagú maradt, még a gyerekek is cipőillatú volt, amikor megszületett, de hát mindenki úgy éli le az életét, ahogy akarja... Kiengedte a vizet a kádból, és megtörölközött, tiszta alsót vett, aztán a szakállát tapogatta a tükör előtt, benyomta a villanyborotva villáját a konnektorba, tavaly kapta Kláritól születésnapjára; felfrissülve ment át a hálószobába, az ágyon kikeményített fehér ing, átlátszó tokban mandzsettagombok, mellettük szürke, apró kockás öltöny, Klári térdelt a szekrény előtt, kicsomagolta a mű-

anyag zacskókból a fényesre kefélt cipőket, kihúzta az orrukból az újságpapír-labdákat, nyikkan a szekrény, ahogy visszazárja az ajtót.

Micsoda pillanat volt, micsoda felháborodás, de hát az embernek azért van az esze, hogy használja; az apja rátámaszkodott az asztalra, s az arcából leszaladt a vér, mégis úgy meredt rá, mintha nem értette volna, amit mondott, Karcsi sűrűn pislogott apró, szürke szemével, mintha az ellenkezés gondolatát is furcsának találta volna, így aztán megismételte, élesen és világosan, hogy mindenki hallja: köpök a százéves álmaira, apám, köpök a meleg, családias egyetértésére, az összeforrott szeretetére, érti? Nem vagyok hajlandó itt vonagolni az udvaron és vigyorogva várakozni, amíg kihálnak a lakók, én nem fogom szívrepesve lesni minden reggel, hogy Ilus néni megdőglött-é, avagy Kocsis bácsi szíveskedett-é fölfordulni az éjjel, s azért sem fogok imádkozni, hogy úristenaddhogyFeketé-éklakáskapjanakmár, érti? Én nem építék ide kacsalábon forgó, kétemeletes, utcára néző hülyeséget a fenekén szőlőlugassal, világos? Sűrű volt a csend a szobában, csak az édesanyja szipogott gyámoltalanul a csempekályha mellett, a sarokban. Micsoda pillanat volt, most is zsibong a bőre, ha visszagondol, akkor határozták el Kláriver, hogy összeházasodnak; az apjának reszketni kezdett a válla, mintha robbanni készülne benne valami, miközben a bátyja még mindig döbbenten meredt rá, neked sem tanácsolom, Karcsi, fordult hozzá csendesesen, lássátok be, hogy változtak az idők, élni kell az életet nap mint nap.

Figyelmeztette Karcsit jó előre, mert akkor már tudta, hogy ez lesz a vége, de a bátyja, mintha megbolondult volna, behunyt szemmel ugrott, s akkor már semmit sem lehetett csinálni, csak nézni, ahogy kapálózik, de hát mindenki maga rendezi

be az életét, úgy, ahogy neki tetszik. Karcsi feljött néha ide, amikor megkapták a lakást, állandóan feljött az elején, keveset beszélt, de az arcán vibráltak az érzések, aprólékosan megvizsgálta a szobákat, a fürdőszobát, megnézte a beépített szekrényeket a folyosón, és semmit sem szólt. Mondj már valamit, sürgette Klári, miközben az ajtókat nyitogatta előtte, szólj már hozzá, az istenért, mit mondjak, kérdezte csendesen a bátyja, hát hogy tetszik, vagy hogy kicsik a szobák, vagy amit akarsz, nevetett a felesége. Karcsi még hosszú ideig elgondolkozva himbálta a fejét, ti már rendben vagytok, mondta tünődve, de én... Pedig akkor még üresek voltak a szobák, állandó tervezéssel teltek a hétköznapiak, kirakatok előtt ácsorogtak Klárral, két fizetésnap között kiválasztották a legsürgősebb vásárolnivalót, részletvásárlási ívekkel szaladgáltak, bútorokat cipelték, kályhát meg szőnyeget, mosógépet és porszívót. Karcsi velük ment egy nap az üzletbe, amikor hosszú spórlás után megvásárolták a hűtőszekrényt, ketten cipelték felfelé a lépcsőn, nyögve és káromkodva, s amikor végre a helyére lökték, Klári kibontott egy kis üveg konyakot, átmentek a nappaliba megszusszanni, nézte a bátyja megnyúlt arcát, ahogy szótlanul, üres szemekkel bámult maga elé, szinte kicsinek tűnt a hatalmas teste a karosszékekben ebben a pillanatban, meggörnyedve ült, két tenyerével a halántékát támasztotta, Klári minduntalan kiszaladt megbámulni a szerzeményüket, ragyogott szemében az öröm meg a büszkeség, amikor visszajött, s egyszer csak fakó, távoli, idegen hangon megszólalt Karcsi: olyan fáradt vagyok, mondta, s ez olyan döbbenetes volt, ahogy ez a hatalmas, hihetetlenül erős ember azt mondta: olyan fáradt vagyok, s közben üresen nézett maga elé.

Remélem, nem maradsz sokáig, mondja Klári, miközben selyempapírba csomagolja az inget; ő áll a szekrényajtóra csavarozott tükör előtt, s a nyakkendőjét bogozza, nem, mondja, éppen csak felköszöntöm az öreget, s jövök. Mondd meg apádnak, hogy én nem tudtam eljönni, mondja az asszony, jó, jó, majd kitalálok valamit, morogja dühösen, mert az inggallér minduntalan előbújik a zakója alól. Mondd azt, mondja Klári, hogy bent maradtam a bérlisták miatt, vagy hogy rosszul érzem magam. Hóna alá fogja a selyempapírba csomagolt inget, és elindul.

Feljött hozzá Karcsi egy szombat este, zavartan állt az ajtóban, éppen csak egy pillanatra jöttem, mondta, ugyan, gyere csak be, megnézed nálunk a tévét, biztatta Klári, nagyszerű a sorozatfilm, na hogy haladsz, kérdezte tőle, amikor végre leült a bátyja, mert ezt mindig megkérdezte, valahányszor találkoztok, csak úgy, kíváncsiságból, vagy talán hogy valamiről beszélhessenek, hát, mondta Karcsi, éppen leöntöttem cementtel a konyhát, mozaikszemcsét tettem belé és felcsiszoltam. Nézd, minden ujjam kilyukadt tőle, mutatta a hatalmas kezét; aztán mivel csiszoltad fel, kérdezte, egy rossz köszörűkövei, mondta Karcsi, de jól sikerült, szép fényes lett és egyenletes, senki sem hinné, hogy nem szakember munkája, te is mindent megtanulsz, nevetett ő, rá vagyok kényszerítve, mondta a bátyja, nem hívhatok minden apróság miatt szakembert. Klári leoltotta a villanyt, mert éppen kezdődött a film, Karcsi zavartan fészkelődött a helyén, mint aki képtelen figyelni, aztán hozzá fordult, el kéne gyere holnap, Ákos, mondta, az Ilus néni részén le kellene dobjuk a tetőt, félek, hogy egy nap rádól az öregasszonyra, egyedül pedig nem tudom megcsinálni. Végigömlik benne az ingerültség, nézd, bátyó, én nagyon sajnállak

téged, mondja, de semmi közöm az egész szemétdombhoz, ezt te is jól tudod, tőlem akár a falak is összedőlhetnek, minden a feje tetejére állhat, engem az sem érdekel, ezt a kását te főzted magadnak, hát edd is meg magad! Ne haragudj, hogy megkértelek, szedelőzködött Karcsi, nem volt más, akit megkérhettem volna...

Áll a ház előtt, az út másik oldalán, nézi az egymásnak támaszkodó, kátránypapírral borított tetőket, görbék és szakadozottak, mállik a vakolat a falakról, beteges vörös színű téglák kandikálnak mindenfelől, rosszkedvűen indul az ócska deszkából tákolt kapu felé, hóna alatt a selyempapírba csomagolt inggel.

3

Üvöltve, vadul kergetik egymást a Feketéék gyerekei, amikor végigmegy az udvaron, valami halvány mosollyal elkerüli a lurkókat, csattog a szandál a meztelen lábán, nézi a köveket a lába alatt, a lefolyó vasrácsa körül szétdobált krumplimaradvány, hagymahéj és murokszelet, hányszor megkérte pedig Ilus nénit, hogy a mocskot a ládába dobja, de mit érdekli ezeket, tőlük akár az egész udvart elboríthatja a szemét; Bálintéknál lakat lóg az öreg ajtón, nyaralni mentek valahova a hegyekbe, Kocsis bácsi kipillant az agyonzsúfolt szobából, és felemeli aszott kezét, szervusz, Károly fiam, motyogja; Katica az ablakban ül, térdel a konyhaszéken, ahogy szokott, és várja őt, gömbölyű, maszatos kezével félrehúzza a függönyt, puha orrát az üvegre lapítja, és fintorog, megáll a küszöbön, vizsgálja a frissen festett falon a repedést, mindennap megnézi, mert nagyon furcsának találja, hiszen két éve rakták újra a falat, Katica

a nyakába akaszkodik, ahogy belép, Anikó az ebédet főzi, történt valami, kérdi, nem, mondja, miért kérded, mert olyan sápadt vagy, mondja Anikó, rosszul érzed magad? Kicsit szédülök, annyi az egész, mondja, miközben megöleli a lányát, ülj le, mondja Anikó, azonnal kiteszem a levest, fel-emeli a plafonig a gyereket, az sikoltozik a mutatványtól, még, kéri kedvesen, amikor leengedi a földre, hagyj apádat, szól rá Anikó, nem látod, hogy fáradt, lehajol, kihúzza a konyhaszekrény mögül a mosdótálat, vizet tölt bele, és megmossa a kezét, aztán leül az asztal mellé, Anikó kitölti a levest. Ti már ettetek, kérdi, igen, mondja a felesége, ma korán hazajöttem, kevés munkánk volt, te, az egyik kuncsaftunk behozott ma egy olyan szövetet, de olyant! Katica a gumikacsát nyivogtatja a szobában, az udvarról, a nyitott ajtón keresztül behallatszik a gyerekek kiáltozása, föl kéne tegyél valami vizet melegedni, mondja a feleségének, estefelé átmegyünk apámhoz, születésnapozni. Anikó vizet enged a mosófazékba a konyhai csapból és fölteszi a kályhára, ő lassan kanalazza a levest, miközben a felesége félretaposott házipapucsát bámulja, és arra gondol, hogy mindig ilyen furcsán járt Anikó, már amikor megismerte is, minden cipőjét félretaposta, lehet, hogy azért szerette meg, az apró léptű, osonó járásáért, eltolja a megüresedett tányért maga elől, Katica csapkod a szobában, ülj szépen, szól rá Anikó, miközben párolgó krumplit szed a tányéjára, lefekszem egy félóra, mondja, amíg megmelegszik a víz.

Átmegy a szobán, a lánya vadul zakatol a játékaival, becsukja a belső szoba ajtaját maga mögött, s csak úgy, ruhástól ledől az ágyra, mert mostanában hiányzik neki a délutáni alvás, s ez furcsa, hiszen ezelőtt délután keményen dolgozott,

akkor még az egyetlen megürült szobában laktak, mert Barta bácsi, az öreg cipész éppen abban az évben halt meg, az egész udvar ott volt a temetésén, ami nem is csoda, majdnem ingyen talpalta a cipőiket az öreg, egyszerű temetés volt, akár az esküvőjük, azon is olyan kevesen voltak, a szülők meg egypáran az udvarról; éppen egy hónapja laktak az öreg Barta bácsi műhelyében, amikor Nagyék megkapták a lakást, amit évek óta kérvényeztek, s így még egy szoba felszabadult. Gondolni se jó azokra az időkre, ilyenkor, amikor hazajött a gyárból, az édesapja már a tetőn kopácsol, siess, kiáltotta, s ő pár perc alatt megebédelt, s máris szaladt bontani, mint egy megszállott; pár hét alatt földig rombolták a régi házat, elhordták ketten a téglát meg az omladékot, ketten, mert az öccse átöltözött szépen, és elment a menyasszonyához, aztán kiásták az alapokat, leöntötték a betont, kavarta a maltert a kőműveseknek. Fekszik az ágyon, a fejét belefúrja a párnába, csendesebben, kislányom, mondja Anikó Katicának, édesapa alszik.

Álmában átjött hozzá Feketéné, az udvarról valahogy egyenesen ide, a belső szobába lépett, Karsci drága, mondta, valami történt a vízvezetékkel. jöjjön, nézze meg, egyszerre ott volt a Feketéék rohadt szobájában, ahol minden a hegyén-hátán áll, elgondolkozva nézte a sárlét, amelyik már bokáig ért a földön, igen, ez a főcsap, mondta, igen, ez a főcsap, s közben mutatta, hogy az udvaron, egy gödörben ugyanolyan sárié kavarog, ne féljen, Feketéné, vizasztalta a szipogó asszonyt, aki egy nagy, vörös zsebkendővel törölgette az orrát, egy percig se féljen, azonnal kiásom, és elzárom a vizet, meglássa, s akkor egyszerre ott volt a mély gödörben, térdig az iszapos lében, és két kézzel tapogatózott a főcsap után, felette, a gödör

szájánál foghíjas szájjal vihogott Ilus néni, keresse csak, kiáltotta gúnyosan, s ő kétségbeesetten magyarázott, hogy a főcsapnak pedig ott kell lennie, hiszen a múltkor is kiásta, emlékezhetnek, hihihi, vihogott az öregasszony, s egy lábospól valami krumplimaradékot öntött a sárga lébe, amelyik egyre zubogott a lába körül, ököl nagyságú göröngyök potyogtak bele a sánc oldaláról.

Karcsi, rázza a vállát a felesége, Karcsi, meleg a víz, megfordul az ágyon, a fejét a párnába fúrja, jó, jó, szeretné mondani, de képtelen megszólalni, pedig a szavak visszhangoznak a fejében, Karcsi, meleg a víz, a ruhája a testéhez tapadt az izzadságtól, lassan felkőnyököl, valahogy kinyitja a szemét, Anikó rázza a vállát, ébredj fel, mondja, apuhoz kell menni születésnapra, felül, kábultan mered a feleségére, a víz meleg, kérdi, mert mostanában rettenetesen nehezen ébred, meleg, meleg, mosolyog fásultan Anikó, felkel, Katica szuszog a kis ágyban, kimegy a konyhába, és bezárja az ajtót, összehúzza az ablakon a függönyt, maradjatok bent, amíg megfürdöm, mondja. Kiveszi a lavórt a kályha alól, s a konyhaszékre teszi, a víz forró a fazékban, törölközővel veszi le a kályháról, aztán levetkőzik, a mosdótál fölé hajol, Katica nyöszörög a szobában, nem szabad kimenni, hallja a felesége hangját, apuka fürdik, kaparászik a kislány az ajtón, megmeríti vastag karjait a vízben, aztán szappanozza magát sokáig, mert egészen átítatta a bőrét az olaj, lemossa a szappant, és megtörölközik, a szék meleg a lavór helyén, a lábát belelógatja a vízbe, áztatja a talpát, amíg kifehérednek a tyúkszemek a lábujjain.

Csak azt szeretné tudni, hogy mitől szédül ennyire, ez is valami új és szokatlan, már a kollégák is furcsán nézik a gyárban; néha csak úgy, teljesen váratlanul rájön, forogni kezd vele a mű-

hely, s ha hirtelen nem kapaszkodna meg valamibe, összezsugorlana, annyira kimegy az erő a lábából, olyankor nagyokat lélegzik, mint aki rettenetesen fáradt, s ez az egész csak pár percig tart, amíg kifújja magát, úgy tesz, mintha semmi sem történt volna. Bemegy a szobába, hogy felöltözzön, Anikó olvasni tanítja a gyereket egy képeslapból, kinyitja a szekrényt, és előszedi a ruháját, kotorászik a polcon, nem tudod, hol van a fehér ingeim, jaj, mondja Anikó, várj, azonnal kivasalom, Katica tovább nézi a képeslapot, és furcsán csücsöríti a száját, mintha valóban olvasna, komoly arccal lapoz, mint a felnőttek. Biztosan Ákosék is jönnek, mondja Anikó a konyhából, valószínű, morog vissza kedvetlenül, mindig el szoktak jönni, nagyon szeretem ezt a Klárit, mondja Anikó, nagyon szeretem, mert mindent megért, bármit el lehet neki mondani, Katica leteszi a képeslapot, na, kiolvastam, mondja, és szusszant, mintha nagy munkát végzett volna.

Volt egy pillanat, és ezt Ákosnak sohasem fogja megbocsátani, ott voltak hátul, az apja házában, és Ákos rettenetesen összeveszett az öregekkel, kivörösödve kiáltozta, hogy az ő életét nem fogja tönkretenni az apja, és hogy az ő életébe senki se szóljon bele, mert az egyedül csak őrá tartozik meg a feleségére, éppen befizettek a blokklakásra, s talán pontosan ezért veszett össze úgy Ákos az édesapjkkal, a lakás miatt, ült az asztal mellett, és nézte, ahogy az öccse kivörösödve ordít az apjára, aki falfehéren hallgatta, és arra gondolt, hogy az élet akkor is éppen elég nehéz, ha nem rágják egymás fejét a családtagok, de akkor Ákos kinyújtotta a kezét, és hirtelen rámutatott, ha Karcsi elég hülye ahhoz, hogy csinálja, amit apám mond neki, akkor csinálja, az ő baja, de az én életembe maga nem fog már beleszólni, apám.

Egész délután kavarta a maltert az udvaron, mert a kőművesek siettek, hamar túl akartak lenni ezen a munkán, nagy ládával hordták az apjával a dögnehez masszát az állványokig, vasárnaponként pedig a téglát tornyozták fel Anikóval, fáradtak voltak, elgyötörtek és rettenetesen idegesek, utána pedig a vakolás következett, a festés meg a szerelések, s Anikó egyre többet emlegette Ákosékat, el-elűnődve, szomorúan, mosógépet vásároltak, mondta egy nap, egy hét múlva pedig megkérdezte, láttad, milyen bútort vettek Ákosék, utána pedig elhallgatott, hogy később, amikor egyáltalán nem számított rá, megjegyyezze, azért mégiscsak Ákosék csinálták okosabban, idegesek voltak és elgyötörtek, s egy nap rettenetesen összeveszték, nézd meg Ákost, kiáltotta hisztérikusan a felesége, s az arcán végigcsorogtak a könnyek, attól tanulhatnál, hallgass, kiáltotta, de Anikó csak mondta a magáét, ők tudnak élni, nem teszik tönkre magukat, mint mi, és mégis jobban vannak, hallgass, ordította, és úgy érezte, hogy szétrobban a feje, értsd meg már egyszer, hogy mindenki azt csinál, amit tud, én pedig csak egy dolgot tudok: dolgozni, mint egy állat; pedig akkor már benne laktak az új házban, nedvesek voltak a falak, megpenészedett minden bútor, reggelenként nyirkos volt az inge, amikor magára vette.

Tessék, mondja Anikó, és lóbálja a kezében az inget, felveheted, ha akarod. Jó lenne, ha te is készülnél, mondja neki, a gyerekeit is fel kellene öltöztetni már, ugyan, mondja a felesége, hiszen nem megyünk a világ végére, de azért tiszta szvetterkét ad Katicára, aztán kinyitja a szekrényt, és előveszi a ruháját, nézi, ahogy kibújik a háziruhából, szinte jókedvűen; azért mégis az a fontos,

hogy az ember jól érezze magát, mondja, Anikó csodálkozva rápillant, mit mondtál, kérdi; nem érdekes, válaszol csendesen.

A TÖRTÉNET

Ákos belökte az ócska deszkából tákolt kaput, hóna alatt a selyempapírba csomagolt ajándékkal, rosszkedvűen lépdelt végig a keskeny udvaron. Valamikor folyami kővel fedték le az udvart, de a kő néhány év alatt besüppedt a földbe, később, amikor az udvarra bevezették a vizet, a napszámosok keskeny sávban kiásták a földet, azon a helyen egyenetlen volt az udvar. A nap már elbújt a házak mögé, késő délután volt, árnyékba borult a keskeny udvar. Ákos, amikor az Ilus néni szobájával egy vonalba ért, szórakozottan rápillantott a bátyja házára, így történhetett meg, hogy megbotlott. Ebben persze annak is szerepe volt, hogy Ákos utoljára jó fél éve járt ebben az udvarban. Az Ilus néni szobájáról már évek óta lecsúszni készült az elkorhadt tető, és Karcsinak még nem volt idege alaposan kijavítani, ideiglenesen egy gerendával támasztotta fel az ereszt. Ezt a gerendát kapta el Ákos, amikor elvesztette az egyensúlyát, s bár alig egy-két korhadt fadarab zuhant le, mégis úgy érezte, hogy az egész világ temette maga alá. Ilus néni a zajra kidugta a fejét az ajtón, de rögtön visszahúzta: öreg már ahhoz, hogy mindenféle kalamajkába keveredjen. Feketéné ki akart szaladni, de a férje visszatartotta: hagyd, fiam, ne avatkozz bele, ott van a bátyja, ott van az apja, az anyja, az ők dolguk! Anikó éppen a függöny mögül figyelte, hogy Ákos megjött, jaj, kiáltotta, Ákosra ráesett a gerenda. Karcsi kinézett az ablakon, aztán zsebre tette a

kezeit, és morgott valamit. Menj már, mondta a felesége, nézd meg, hogy mi van vele! Én, kérdezte Karcsi, tőlem akár... Az istenért, hiszen a testvéred, sikoltotta Anikó.

Amikor Karcsi kilépett az udvarra, Ákos már helyrejött. Lesöpörte magáról a hulladékot, és felállt, az isten verje meg, mondta. Nincs semmi baj, öcskös, kérdezte Karcsi. Nincs, mondta Ákos, a fene egye meg.

Az öreg Magyar Dénes bácsi csak azt látta, hogy a fiai belökik a könnyű léckaput, és együtt lépkednek feléje a keskeny betonjárdán, mosolygott az öreg elégedetten, így van ez jól, mindig is így akarta: hadd szeressék egymást a gyerekek!